

ТАҚРИЗ

ба автореферати диссертатсияи Шерализода Мехринисо Сафар дар мавзӯи «Хусусиятҳои ташаккули фарҳанги сиёсии ҷавонон дар тоҷикистони муосир» барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои сиёсӣ аз рӯйи ихтисоси 5.6.2 - Ниҳодҳо, равандҳо ва технологияи сиёсӣ

Фарҳанги сиёсӣ ҳамчун унсури асосии ҷомеапазирии сиёсӣ низоми муайяни арзишҳо, эътиқод, донишҳо ва малакаву маҳоратро дар ҷавонон ва муносибати онҳоро ба сиёсат, давлат ва ниҳодҳои ҷамъиятӣ ташаккул медиҳад.

Дар рушди ҳар як кишвар фарҳанги сиёсии насли наврас ҳамчун омили муҳим баррасӣ карда мешавад. Зеро, самтгирии рушди ҷомеаи муосир маҳз аз сатҳи ташаккули сиёсии насли ҷавон вобаста аст. Таҳлили назариявӣ ва амалияи ҷамъиятӣ нишон медиҳад, ки фарҳанги сиёсии насли ҷавон новобаста аз сатҳи рушди иқтисодӣ-иҷтимоӣ, идеологӣ ва маънавии ҷомеа аҳаммияти мушаххасро касб менамояд. Маҳз сатҳи фарҳанги сиёсии омма ва рушди он воситаи фаъолияти миллат ба ҳисоб меравад.

Дурнамои рушди давлат ва ҷомеа ба ҷавонон зич алоқаманд аст. Маҳз ҷавонон неруи асосӣ ва иттифокчи бовариноки ҳизбҳо ва ҷараёнҳои сиёсӣ ба шумор мераванд, зеро аз падидаву ҳаводис ва дигаргуниҳои сиёсӣ бар меоянд, ки намоёндагони ин гурӯҳи иҷтимоӣ-демографӣ метавонанд ҳамчун қувваи асосӣ ва нисбатан тавонои сиёсӣ ва иртиқоии ҷомеа баромад намоёнд.

Омӯзиш ва баррасии вазъи фарҳанги сиёсии ҷавонон ба таври ногузир муҳокимаи ҷанбаҳои калидӣ, ба монанди ташаккули эътиқоди сиёсӣ, ҳамкорӣ бо ниҳодҳои сиёсӣ, иштирок дар раванди сиёсӣ ва муносибат ба тағйироту дигаргуниҳои иҷтимоиро дар бар мегирад. Ҷавонон ҳамчун субъекти фаъол ва динамикии иҷтимоӣ дар ҳалли масъалаҳои сиёсӣ нақши муҳим доранд ва ба ин васила ояндаи рушди ҷомеаро муайян менамоянд.

Фарҳанги сиёсӣ муҳимтарин омили аз ҷиҳати сиёсӣ босалоҳият шудани ҷавонон, ташаккули қобилият ва малакаи онҳо ҷиҳати мустақилона таҳлил кардан ва баҳо додан ба моҳияти аслии ҳодисаю воқеаҳои сиёсӣ, аз ҷама муҳимаш муайян намудани мавқеи шаҳрвандии ҷавонон дар сиёсат ва муносибати шахс ба ҳокимияти сиёсӣ ва роҳи пешгирифтаи он мебошад.

Дар ин замина таҳқиқи фарҳанги сиёсии ҷавонон муҳим мегардад, зеро сухан дар бораи имконияти фаҳмиш ва баҳогузориҳои онҳо ба масъалаҳои муҳими шаҳрвандӣ ва сиёсӣ, арзишҳои демократӣ, сатҳи эътимоднокии ба ниҳодҳои сиёсӣ ва омодагӣ ба иштирок дар ҳаёти сиёсӣ меравад. Таҳқиқ ва баррасии ин ҷанбаҳо имконият медиҳад, ки роҳҳои баланд бардоштани фаъолнокии сиёсии ҷавонон дар замони муосир ва самтҳои афзалиятноки рафтори онҳо ошкор карда шавад.

Ташаккули фарҳанги сиёсии ҷавонон дар Ҷумҳурии Тоҷикистон дар шароити таҳдидҳои глобалӣ, минтақавӣ ва маҳаллӣ амалӣ гардида, дорои муҳолифатҳои дохилӣ мебошад. Табиати ин таҳдидҳо дорои низоми мураккаб буда, дар ҳамгирӣ бо омилҳои макросиёсӣ, ниҳодӣ, иттилоотӣ-психологӣ, иҷтимоӣ-фарҳангӣ зоҳир мегардад. Як қатор аз ин омилҳо метавонанд ба фарҳанги сиёсӣ таъсири мусбӣ расонида, дар модернизатсияи низоми сиёсӣ нақши калидӣ дошта бошанд. Дигар омилҳо бо дарназардошти зарурати ошкорнамоӣ, ояндабинӣ ва огоҳнамоии таҳдидҳои сиёсӣ метавонанд барои ҷавонони тоҷик хатари эҳтимолӣ дошта бошанд.

Дар алоқамандӣ бо масоили зикргардида омӯзиши таҳқиқи вазъи ташаккули фарҳанги сиёсии ҷавонон дар ҷомеаи муосири тоҷик, ки дар шароити сиёсии пасошуравӣ зери таъсири ниҳодҳои анъанавӣ ва дигар омилҳои муосир амалӣ гардидааст, муҳимият касб менамояд.

Ҷавонон дар тамоми марҳилаҳои рушди таърихӣ яке аз гурӯҳҳои муҳими иҷтимоӣ ба ҳисоб мераванд ва ҳамеша дар маркази афкори умум қарор доранд. Зеро маҳз ҷавонон, сатҳи донишҳои тахассусӣ, сифатҳои маънавияю ахлоқӣ, аз он ҷумла сатҳи фарҳанги сиёсии онҳо, аз бисёр ҷиҳат ояндаи рушди ҷомеаи тоҷикро муайян менамоянд.

Дар ҷомеаи муосир шикасти аксарияти тасаввурот ва қолабҳои пешина ба миён омадааст. Дар чунин шароит бояд аз тарафи ҷомеа ва ниҳодҳои ҷамъиятӣ дар муддати кӯтоҳ як қатор чораҳои амалӣ андешида шаванд, то ки ба ташаккули фарҳанги сиёсии ҷавонон мусоидат намоянд, зеро маҳз фарҳанги сиёсӣ сатҳи ватандӯстӣ ва масъулиятшиносии шаҳрвандиро нишон медиҳад ва ин дар натиҷа ояндаи Тоҷикистон ва мавқеи онро дар ҷомеаи ҷаҳонӣ муайян менамояд.

Муаллиф дар таҳқиқоти худ, ки аз се боб ва шаш зербоб иборат мебошад, таҳқиқот анҷом додааст.

Дар боби аввали диссертатсия ба масъалаи ҷанбаҳои назариявӣ ва методологии омӯзиши фарҳанги сиёсӣ тамаркуз намуда, фарҳанги сиёсии ҷавононро аз нигоҳи назариявӣ ва методологӣ мавриди баррасӣ қарор додааст.

Диссертант таҳаввули илмӣ мафҳуми фарҳанги сиёсиро мавриди баррасӣ қарор дода, муносибатҳои методологии муосирро ҳаматарафа таҳлил намудааст. Муаллиф дуруст таъкид мекунад, ки фарҳанги сиёсӣ категорияи оморӣ набуда, балки дар раванди доимии рушд ва инкишоф қарор дорад.

Дар зербоби дууми рисола ҷанбаи муҳими тадқиқот робитаи фарҳанги сиёсиро бо ҳувиати миллӣ ошкор менамояд. Муаллиф бо истифода аз таҳлили назариявӣ собит месозад, ки фарҳанги сиёсӣ ҳамчун механизми асосии ҳифзи арзишҳои миллӣ ва муқовимат бо падидаҳои бегонапарастӣ хизмат мекунад. Ин қисмати кор барои фаҳмидани нақши ҷавонон дар ҳифзи соҳибхитиёрии давлатӣ аҳамияти муҳим дорад.

Дар боби дуҷуми рисола, ки масоили омилҳои таъсиррасон ба шуури ҷавонон ва шуури сиёсии онҳо да раванди ташаккули фарҳанги сиёсии онҳо мусоидаткунанда, таҳқиқот анҷом дода, омилҳои асосии рушди фарҳанги сиёсии ҷавонро мавриди баррасӣ қарор додааст.

Муаллифи диссертатсия авлавиятҳои ҷаҳонбинии сиёсии ҷавонро дар заминаи тағйирёбии сохтори ҷомеа таҳқиқ намудааст. Муаллиф муайян кардааст, ки дар шуури ҷавонони муосири тоҷик маҷмӯи арзишҳои анъанавӣ ва демократӣ ба таври назаррас амал мекунад, ки ин хусусияти хоси ҷомеа мебошад.

Дар зербоби дуҷуми рисола диссертант ба яке аз масъалаҳои ҳассос таъсири шабакаҳои иҷтимоӣ таваҷҷӯҳ намудааст. Навгонии ин қисмат дар он аст, ки муаллиф роҳҳои мушаххаси баланд бардоштани маърифати сиёсии ҷавонро дар фазои маҷозӣ пешниҳод мекунад. Ӯ дуруст қайд менамояд, ки шабакаҳои иҷтимоӣ бояд на танҳо ҳамчун таҳдид, балки ҳамчун василаи муассири тарбияи сиёсии насли наврас истифода шаванд. Ҳамзамон барои баланд бардоштани фарҳанги сиёсии ҷавонон зарур аст, фарҳанги истифода ва муносибат бо технологияҳои муосир ва шабакаҳои иҷтимоиро ба насли ҷавон омӯзонидан лозим аст.

Муаллиф дар боби сеюми рисола, ки фишурдаи онро дар автореферат овардааст, ба масъалаи хусусиятҳои асосии фарҳанги сиёсӣ ва роҳҳо ва воситаҳои рушди онро дар шароити имрӯза баррасӣ намудааст.

Дар зербоби якуми боби сеюм муаллиф хусусиятҳои фарқкунандаи фарҳанги сиёсии ҷавонони тоҷикро дар марҳилаи муосир тасниф кардааст. Таҳлилҳо нишон медиҳанд, ки раванди дигаргуншавии ҷомеа боиси ғаёл шудани мавқеи шахрвандии ҷавонон ва афзоиши эътимоди онҳо ба ниҳодҳои давлатӣ гардидааст.

Дар зербоби дуҷуми боби сеюм муаллиф робитаи мустақими байни сатҳи фарҳанги сиёсӣ ва дастовардҳои ҷавонро дар замони соҳибистиклолӣ нишон медиҳад. Қайд карда мешавад, ки сиёсати дарҳои кушод ва дастгириҳои пайвастаи Пешвои миллат заминаи асосии рушди неруи сиёсии ҷавонон гардиданд. Муаллиф исбот мекунад, ки фарҳанги сиёсӣ рушдёфта ба ҷавонон имкон медиҳад, ки дар идоракунии давлатӣ ва равандҳои байналмилалӣ ғаёлона ширкат варзанд. Ин аст, ки ҷавонон имрӯз дар соҳаҳои илму маориф, хизмати давлатӣ, фарҳангу варзиш хеле ғаёл буда, ин ғаёлшавӣ боиси рушди фарҳанги сиёсии ҷавонон гардидааст.

Сохтор ва муқаддимаи автореферати диссертатсия хеле хуб омода карда шудааст. Зеро, ки дар он муҳимияти мавзӯи таҳқиқот, сатҳи омӯзиши таҳқиқот, объект ва предмети таҳқиқот, фарзияи таҳқиқот, ҷанбаҳои назариявӣ ва амалии таҳқиқот, наvgонӣ ва нуқтаҳои ба ғимоя пешниҳодшаванда ва дигар ҷанбаҳои муҳими он хеле хуб баррасӣ гардидааст.

Дар баробари муvвафақиятхое, ки дар автореферати диссертатсия вучуд доранд ва диссертатсия сазовори баҳои мусбат мебошад, инчунин камбудихои ҷузъие низ дар он ҷой доранд, ки ин камбудӣ дар хатогиҳои имлоиву техникӣ ба мушоҳида мерасанд. Аммо ин камбудихо арзиши илмии автореферати диссертатсияро коста наменамояд ва диссертатсия ба талабот ҷавобгӯ мебошад.

Ҳамин тариқ, метавон натиҷагирӣ намуд, ки унвонҷӯ дар раванди таҳлилу таҳқиқи мавзуи мазкур кӯшиши зиёд намуда, тавонистааст, ки ба ҳадафу вазифаҳои гузашташуда ноил гардад. Автореферати диссертатсияи Шерализода Меҳринисо Сафар дар мавзуи «Хусусиятҳои ташаккули фарҳанги сиёсии ҷавонон дар тоҷикистони муосир» барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои сиёсӣ аз рӯйи ихтисоси 5.6.2 - Ниҳодҳо, равандҳо ва технологияи сиёсӣ таҳқиқоти илмии анҷомёфта буда, ба талаботи муқарарнамудаи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷавобгӯ мебошад ва бари ғимоя тавсия дода мешавад.

Муқарриз:

Номзади илмҳои сиёсӣ, и.в. дотсенти
кафедраи сиёсатшиносии Донишгоҳи
давлатии Кӯлоб ба номи Абуабдуллоҳи Рӯдакӣ

Якубзода Ф.Н.

Имзои Ф.Н. Якубзодаро тасдиқ менамоям:

Сардори раёсати кадрҳо ва корҳои махсуси
ДДК ба номи Абуабдуллоҳи Рӯдакӣ

Давлатов М.А.

Суроғаи муқарриз:

735360, Ҷумҳурии Тоҷикистон,
вилояти Хатлон, шаҳри Кӯлоб,
кӯчаи С.Сафаров, 16.

Тел.: +992 988208862

E-mail: firuz_politik@mail.ru

27.04.2026.